

METODOLOGIA **privind evaluarea bunurilor culturale mobile**

I. Dispoziții generale

1. Metodologia cu privire la evaluarea bunurilor culturale mobile (în continuare – *Metodologie*) este elaborată în baza prevederilor Legii contabilității nr. 113/2007, Legii nr. 989-XV/2002 cu privire la activitatea de evaluare, Legii nr. 280/2011 cu privire la protejarea patrimoniului cultural național mobil, Standardelor Internaționale de Evaluare (IVS), Standardelor Europene de Evaluare (EVS), Standardelor internaționale și naționale de contabilitate și a Ordinului ministrului finanțelor nr.216/2015 „Cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar”.

2. Metodologia stabilește modul de evaluare și estimare a bunurilor culturale mobile, indiferent de tipul acestora și forma de proprietate asupra lor.

3. În sensul prezentei Metodologii se utilizează următoarele noțiuni:

analiza datelor de piață – studierea și examinarea prețurilor de vânzare pe piața de artă;

capitalizare – procesul prin care venitul anual generat de un bun imobil/mobil este transformat în valoarea acestuia la data evaluării;

data evaluării – data la care este estimată valoarea bunurilor culturale mobile în cadrul unei evaluări;

deprecierea acumulată – o pierdere de valoare față de valoarea de reconstituire sau de înlocuire a bunurilor culturale ce poate apărea din diferite cauze;

evaluare masivă – proces de evaluare a unui grup de bunuri culturale mobile similare;

expert acreditat – persoană fizică certificată de Ministerul Culturii, care deține competențele necesare pentru a evalua profesionist, conform normelor în vigoare, bunurile ce fac parte din patrimoniul cultural mobil, în scopul stabilirii valorii istorice, artistice, științifice sau materiale a acestora;

proprietate comparabilă – proprietatea care întrunește un set de caracteristici analogice, cât mai apropiate obiectului evaluării;

valoare justă – prețul de pornire în estimarea valorii finale a bunurilor culturale mobile, prin aplicarea metodelor de evaluare specifice;

valoare de piață – sumă estimată pentru care un obiect al evaluării poate fi schimbat, la data evaluării;

reconciliere – procesul de determinare a valorii finale a bunului cultural mobil evaluat;

raport de evaluare - act întocmit de expert acreditat, pe hârtie sau pe suport electronic, la finele procesului de determinare a valorii obiectului evaluării;

4. Lucrările de evaluare sunt executate de către experți acreditați de către Ministerul Culturii în baza Normelor de acreditare a experților de bunuri culturale mobile, aprobate prin Ordinul ministrului culturii nr. 09/2014 (publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 99-102, art. 480).

5. Evaluarea bunurilor culturale mobile se realizează în mod individual sau pe colecții, în funcție de specificul diverselor categorii de bunuri culturale mobile.

6. Valoarea finală a bunului cultural mobil se va evalua în lei (MDL). În cazul bunurilor culturale mobile care au ca referință valori de pe piața internațională, exprimate în altă monedă decât cea națională, la stabilirea valorii se va proceda la conversia acesteia în moneda națională la rata de schimb valutar a Băncii Naționale a Republicii Moldova.

7. Beneficiari ai serviciilor de evaluare pot fi persoane juridice și fizice, indiferent de forma organizatorico-juridică, forma de proprietate și de gestiune, dețin drepturi asupra bunului cultural mobil, în conformitate cu legislația Republicii Moldova;

8. Reevaluarea patrimoniului cultural național mobil deținut de către instituțiile publice se face, de regulă, o dată la 10 ani sau, după caz, ori de câte ori este necesar.

9. Obiect al evaluării sunt bunurile culturale mobile cu valoare deosebită sau excepțională istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică, epigrafică, estetică, etnologică și antropologică.

II. Procesul de evaluare (Conform standardului EU – SEV 101)

10. Procesul de evaluare reprezintă o consecutivitate de proceduri care sunt utilizate de către expert acreditat pentru a estima valoarea bunului cultural mobil.

11. Procesul de evaluare este constituit din următoarele etape:

11.1. definirea misiunii de evaluare;

11.2. colectarea și analiza datelor necesare pentru evaluare;

11.2. aplicarea metodelor de evaluare;

11.3. reconcilierea valorilor și estimarea valorii finale;

11.4. întocmirea raportului de evaluare.

12. Definirea misiunii de evaluare este efectuată de evaluator în scopul stabilirii condițiilor și criteriilor de desfășurare a lucrărilor de evaluare. Definirea misiunii de evaluare constă din următoarele elemente:

12.1. identificarea obiectului evaluării;

12.2. identificarea scopului evaluării;

12.2. identificarea drepturilor patrimoniale asupra obiectului evaluării;

12.3. identificarea domeniului de aplicare a rezultatelor evaluării;

13. Colectarea și analiza datelor necesare pentru evaluare.

14. Datele necesare pentru a efectua evaluarea și a formula concluziile asupra valorii obiectului evaluării, sunt:

14.1. date despre categoria bunului cultural mobil;

14.2. date despre bunul cultural evaluat (autorul, școala sau atelierul, tehnica și materialul, dimensiunile, vechimea, apartenența la o colecție, clasarea în Patrimoniu cultural mobil, precum și alte informații considerate a fi relevante pentru participanții pe piață);

14.3. date despre alte bunuri culturale mobile comparabile cu obiectul evaluării, existente, vândute pe piață.

14.4. date specifice pieței de artă: prețurile de vânzare și prețurile ofertei de vânzare similare.

15. Pentru bunurile culturale mobile din colecțiile muzeelor publice, expertul acreditat va utiliza în procesul de evaluare datele cuprinse în Fișa de evidență a bunului cultural mobil.

III. Metodele de evaluare specifice

16. Pentru determinarea valorii juste a obiectului evaluării, experții acreditați aplică următoarele metode de evaluare specifice: *Metoda analizei comparative*, *Metoda cheltuielilor*, *Metoda veniturilor*. În cazul în care una dintre metodele menționate nu este aplicabilă, expertul va argumenta în raportul de evaluare imposibilitatea aplicării acesteia.

17. *Metoda analizei comparative* presupune estimarea valorii de piață a bunului cultural mobil în baza analizei comparative a bunurilor culturale mobile similare obiectului evaluării (prioritate comparabilă) existente pe piață și ajustării prețurilor de vânzare pentru diferențele între aceste bunuri și obiectul evaluării.

Metoda respectivă se utilizează în cazurile în care există suficientă informație despre vânzările bunurilor culturale mobile similare obiectului evaluării.

18. Etapele aplicării Metodei analizei comparative:

18.1. colectarea și analiza datelor de piață în scopul selectării bunului de patrimoniu cultural mobil comparabil;

18.2. identificarea unităților și elementelor de comparație;

18.3. reconcilierea valorii obiectului evaluării.

19. La etapa colectării și analizei datelor de piață expertul determină numărul vânzărilor comparabile necesare pentru analiză. Cu cât mai mare este numărul vânzărilor analizate cu atât este mai exact rezultatul evaluării.

20. Bunurile culturale mobile comparabile trebuie să fie similare obiectului evaluării prin: tipul bunului cultural, dimensiuni, notorietatea autorului, școala, epoca creării operei, stilul și maniera de creație, materialul utilizat, gradul de integritate (prezența defectelor), valoarea culturală, istorică, științifică, starea de conservare etc.

21. Tehnicile de comparație uzuale folosite în cadrul metodei analizei comparative sunt:

21.1. tehnica identificării (potrivirii) directe;

21.2. tehnica asimilării.

22. În cadrul tehnicii asimilării, prețurile comparabilelor sunt ajustate pentru a reflecta diferențele dintre fiecare bun cultural comparabil și bunul cultural subiect. Nu este permisă utilizarea unor ajustări fără prezentarea modului de estimare al acestora.

23. Valoarea justă a obiectului evaluării este indicată de comparabila care este cea mai apropiată de obiectul evaluării (conform caracteristicilor acestuia și prețului de vânzare).

24. *Metoda cheltuielilor* se bazează pe estimarea cheltuielilor necesare pentru înlocuirea sau reproducerea bunului evaluat.

25. Pentru *înlocuirea* bunului evaluat se va calcula costul total necesar pentru crearea bunului cultural mobil analogic obiectului evaluării, calculat în baza prețurilor de piață, existente la data evaluării, ținând cont de deprecierea acumulată a obiectului evaluării.

26. Pentru *reproducerea* bunului evaluat se va calcula costul total necesar pentru crearea unei copii exacte a obiectului evaluării, calculat în baza prețurilor de piață, existente la data evaluării, cu aplicarea materialelor și tehnologiilor identice celor utilizate pentru crearea bunului cultural evaluat, fără a se ține cont de deprecierea acumulată (pierderea unicității, pierderea vechimii).

27. Procesul de determinare a valorii juste prin metoda cheltuielilor este constituit din următoarele etape:

27.1. estimarea costului de înlocuire sau a costului de reproducere, ținând cont de deprecierea acumulată;

27.2. determinarea deprecierei acumulate, care prevede suma uzurii fizice (recuperabilă și nerecuperabilă) și deprecierei economice;

27.3. estimarea valorii juste a obiectului evaluării ca fiind suma costului de reproducere sau a costului de înlocuire a acestuia.

28. Metoda cheltuielilor nu poate fi folosită în cazul reevaluării bunurilor culturale clasate la Patrimoniul Național Cultural Mobil.

29. Expertul acreditat trebuie să facă distincția între cele două tipuri de costuri – costul de înlocuire și costul de reproducere și să utilizeze unul dintre aceste tipuri, în mod consecvent, pe întreaga durată a analizei.

30. În procesul de evaluare prin metoda cheltuielilor se recomandă utilizarea tipului costului de reproducere și doar ocazional a tipului costului de înlocuire, cu argumentarea motivului aplicării acestuia.

31. Costul de reproducere trebuie să fie fundamentat pe date relevante/credibile care vor fi prezentate în raportul de evaluare.

32. La determinarea costului de reproducere sau costului de înlocuire a obiectului evaluării se va lua în considerare mărimea deprecierei acumulate, ce se manifestă prin diminuarea valorii obiectului evaluării în urma acțiunii diferitor factori. Se disting următoarele forme ale deprecierei:

32.1. *uzură fizică*, care reprezintă o reducere a valorii bunului cultural mobil care se datorează deteriorării lui sub influența factorului natural și de timp (factori fizici, chimici, exploatare incorectă, întreținerea nesatisfăcătoare);

32.2. *deprecierea economică*, este determinată de influența unor factori externi asupra bunului cultural mobil, precum: schimbările în economia țării, deprecierea valutei naționale etc.

33. Uzura fizică a obiectului evaluării poate fi:

33.1. *recuperabilă* - cheltuielile pentru reabilitarea uzurii bunului cultural vor permite creșterea valorii bunului.

33.2. *nerecuperabilă* - cheltuielile pentru înlăturarea uzurii vor depăși potențialul de creșterea a valorii bunului cultural mobil.

34. Deprecierea acumulată reprezintă suma cheltuielilor totale necesare pentru restaurarea porțiunii depreciate a obiectului evaluării.

35. Formula generală de determinare a valorii juste a obiectului evaluării cu deprecieri acumulate, prin metoda cheltuielilor, este:

$$V = C_i + (C_r - D)$$

unde:

V – valoarea justă a obiectului evaluării;

C_i – costul de înlocuire a obiectului evaluării;

C_r – costul de reproducere a obiectului evaluării;

D – deprecierea acumulată;

36. **Metoda veniturilor** presupune estimarea costului obiectului evaluării în baza venitului operațional net ce poate fi generat de acest bun în viitor.

37. Metoda veniturilor se utilizează în cazul evaluării bunurilor culturale mobile care sunt capabile să genereze venituri comerciale.

38. Metoda veniturilor include două metode de evaluare:

38.1. metoda capitalizării venitului;

38.2. metoda fluxului de numerar actualizat (analiza DCF).

39. Metoda capitalizării venitului se poate aplica numai dacă se poate estima fluxul de numerar anual viitor, de natura unei anuități fixe și dacă se poate estima o durată de viață utilă rămasă a bunului cultural mobil. În situația în care se preconizează că fluxul de numerar anual viitor va fi fluctuant, este adecvată aplicarea metodei fluxului de numerar actualizat (DCF)

40. Aplicarea metodei DCF impune ca fluxul de numerar previzionat să fie pozitiv dacă se previzionează fluxuri de numerar negative sau nule, atunci bunul cultural mobil trebuie evaluat prin altă abordare.

41. Estimarea veniturilor, cheltuielilor aferente beneficiarului/proprietarului, precum și rata de capitalizare /actualizare trebuie să fie argumentate în raportul de evaluare. Argumentarea trebuie să conțină sursele de informații folosite și modul de calcul.

42. În estimarea valorii bunurilor culturale mobile se pot utiliza concomitent mai multe din metodele enunțate. Alegerea metodei depinde de tipul obiectului evaluării, de utilizarea desemnată a evaluării, de calitatea și volumul datelor disponibile pentru analiză.

43. Expertul va determina valoarea justă a bunului cultural mobil în baza rezultatelor obținute în urma aplicării metodelor de evaluare specifice.

44. În cazul în care utilizarea uneia dintre metodele menționate nu este posibilă, expertul acreditat va argumenta în raportul de evaluare imposibilitatea folosirii metodelor respective.

45. La estimarea valorii finale a obiectului evaluării se va lua în calcul și valoarea culturală a acestuia.

IV. Metoda de estimare a valorii culturale

46. Estimarea valorii culturale a obiectului supus evaluării presupune estimarea elementelor componente ale valorii culturale precum: valoarea estetică, valoarea spirituală, valoarea socială, valoarea istorică, valoarea simbolică și valoarea de autenticitate.

47. Criteriile **generale** de estimare a valorii culturale a obiectului evaluării sunt următoarele:

47.1. *vechimea* – criteriul în baza căruia se determină perioada în care a fost realizat bunul cultural mobil, analizând dacă bunul respectiv a fost realizat într-o perioadă cel puțin cu 50 de ani înainte de data efectuării evaluării;

47.2. *raritatea* – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural mobil aparține unui număr mic de obiecte de același tip, sau unei serii de bunuri identice, sau unui lot de bunuri din aceeași tipologie, determinându-se prezența acestora pe teritoriul Republicii Moldova. Se analizează dacă bunurile culturale mobil se înscriu într-o tipologie determinată, care cuprinde lucrări cu tematica și maniera de realizare relativ similare și dacă asemenea lucrări sunt prezente în colecțiile publice sau private ori în circuitul civil;

47.3. *starea de conservare* - criteriul în baza căruia se analizează gradul de păstrare a integrității și caracteristicilor inițiale ale bunului.

48. Pentru fiecare dintre cele 3 criterii generale prevăzute la pct. 47, procentajul valoric maxim care se poate acorda este de 100 % din valoarea justă.

49. Criteriile **specifice** de estimare a valorii culturale a obiectului evaluării sunt următoarele:

49.1. *valoarea istorică și documentară* – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul respectiv este o mărturie a unor evenimente de o importanță sau semnificație istorică majoră;

49.2. *valoare memorială* – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural mobil a aparținut unei personalități de vază a istoriei și culturii naționale sau internaționale, ori constituie o mărturie directă și semnificativă privind viața și activitatea acestei personalități;

49.3. *autorul, atelierul sau școala* – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural aparține unui autor important sau a fost realizat în atelier, manufacturi ori fabrici semnificative pentru o epocă istorică, un stil artistic, o cultură sau o civilizație;

49.4. *autenticitatea* – criteriul în baza căruia se analizează dacă bunul cultural este realizat, cu certitudine, de un autor identificat sau este fabricat într-un atelier, manufactură ori fabrică determinată cu precizie ca aparținând unei epoci, unui anumit stil artistic, culturi sau civilizații;

49.5. *calitatea formală* – criteriul în baza căruia se analizează dacă un bun cultural mobil este o realizare artistică importantă, de o expresivitate plastică deosebită sau excepțională, ori reprezintă o piesă remarcabilă prin tehnica de execuție, unicitatea sau raritatea conceptuală.

50. Pentru fiecare dintre cele 5 criterii specifice prevăzute la pct. 49, procentajul valoric maxim care se poate acorda este de 50 % din valoarea justă.

51. Procentajul valoric, care se poate acorda în urma expertizării în corespundere cu criteriile specifice de evaluare, este diferențiat în funcție de încadrarea bunului cultural mobil în domeniile: arheologic, istoric și documentar, artistic, etnografic, științific, tehnic, după cum urmează:

Domeniul în care se încadrează bunul cultural mobil conform prevederilor Legii nr. 280 / 2011		Procentajul valoric maxim acordat în baza criteriilor specifice				
		Valoarea istorică și documentară	Valoarea memorială	Autorul, atelierul sau școala	Autenticitatea	Calitatea formală
1	Bunuri arheologice, istorico-documentare	50	50	25	50	25
2	Bunuri cu semnificație artistică	25	25	50	50	50
3	Bunuri cu semnificație etnografică	25	25	00	50	25
4	Bunuri de importanță științifică	50	25	25	50	50
5	Bunuri de importanță tehnică	25	25	50	50	50

52. Formula de calculare a valorii culturale:

$$V_c = V + R + C + V_i + V_m + A_u + A + C_f$$

unde:

Vc - valoarea culturală a obiectului supus evaluării;
V - vechimea obiectului evaluării;
R - raritatea obiectului evaluării;
C - starea de conservare a obiectului evaluării;
Vi - Valoarea istorică a obiectului evaluării;
Vm - valoarea memorială a obiectului evaluării;
Au - autorul, atelierul sau școala obiectului evaluării;
A - autenticitatea obiectului evaluării;
Cf - calitatea formală a obiectului evaluării.

V. Reconcilierea valorilor și estimarea valorii bunului cultural

53. La etapa reconcilierii expertul va determina valoarea bunului cultural mobil evaluat. Reconcilierea valorilor se va efectua în baza rezultatelor obținute în urma aplicării metodelor de evaluare specifice și metodei de evaluare a valorii culturale.

54. Valoarea bunului cultural va fi determinată astfel:

$$V = V_j + V_c$$

unde:

V – valoarea bunurilor culturale;
V_j - valoarea justă a bunului cultural;
V_c - valoarea culturală a obiectului evaluării

55. La calcularea valorii bunului cultural mobil se va lua în considerare ca rezultatul final să fie consemnat printr-o cifră rotunjită.

VI. Elaborarea raportului de evaluare

56. Raportul de evaluare constituie etapa finală a procesului de evaluare. Raportul de evaluare este întocmit de expert acreditat și prezentat beneficiarului. Raportul de evaluare include referințe la sursele de informații utilizate de către expert. Raportul va cuprinde:

56.1. data întocmirii raportului;

56.2. scopul evaluării;

56.3. date despre beneficiar: numele, prenumele (denumirea) și adresa (sediul);

56.4. date despre expert: numele și prenumele expertului, numărul și data emiterii Certificatului de acreditare, locul de muncă și forma de angajare;

56.5. date despre obiectul evaluat: indicarea metodelor și criteriilor utilizate în procedura de evaluare, argumentarea procentajului acordat pentru fiecare criteriu;

56.6. data la care a fost estimată valoarea;

56.7. lista actelor normative, standardelor, abordărilor, datelor inițiale utilizate pentru evaluare, precum și ipotezele expertului, pe care se bazează evaluarea;

56.8. concluzia raportului de evaluare este valoarea estimată la data evaluării.

57. La raportul de evaluare se vor anexa:

57.1. copia certificatului de calificare a expertului acreditat care a efectuat evaluarea;

57.2. copiile actelor utilizate de evaluator, în baza cărora au fost determinate caracteristicile obiectului evaluării (după caz).

58. În raportul de evaluare poate fi inclusă și altă informație care, în opinia expertului acreditat, a influențat esențial valoarea bunului cultural mobil evaluat.

59. Raportul de evaluare va purta semnătura și ștampila expertului acreditat.